

51

Colectia POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

I. VOLEDI - AL. CERBU

Coroana regelui
BUREBISTA

★★★

EDITATA
DE REVISTA
**ȘTIINȚA
TEHNICĂ**

„COROANA REGELUI BUREBISTA”

Roman de aventuri

(Continuare din numărul trecut)

Ciudată voce, dar mai ales ciudată limbă... Despre ce licoare o ff vorba... ?

Femeia apropie de buzele bolnavului un corn de zimbru plin cu un lichid gălbui, cu o aromă pătrunzătoare.

— Ce idee năstrușnică să-mi dea să beau dintr-un corn de zimbru... Mara, Mara tot copilăroasă ai rămas !... Să nu uiți să-l pui la loc în colecția noastră... Inchizind apoi ochii, dădu pe git băutura...

Cînd deschise din nou ochii avu senzația că moleșeala din trup prinde a-l părăsi, gonită din urmă de un nestăvilit val de energie ce-i potopea întreaga făptură... Inima-i bătea să se spargă zvîcnind de sînge fierbinte, tinăr, în timp ce negurile minții se risipeau înseninînd cerul privirilor...

— Lăudat fie numele profetului și al zeiței Diana... E tocmai timpul să se adune poporul și regele... !

Cu o mișcare bruscă încercă să se ridice în picioare... Abia atunci își dădu seama că membrele îi erau înlănțuite de lespede de piatră pe care era culcat... Reuși doar să se ridice în capul oaselor. Dar cine sînt femeile acestea în haine lungi de vestale și cu părul strîns în conciu ?... Unde am mai văzut aceste chipuri... ?

— Cine sînteți voi ?... Unde mă aflu ? strigă Pirvu fulgerînd cu privirea pe o tinără femeie cu chipul grațios, ale cărei trăsături le scotea în evidență o maramă albastră cu aplice de argint... Cu un glas melodios tinăra îi răspunse :

— Te afli, străine, în templul Dianei, regina nopții și vindecătoarea bolilor trupului și ale sufletului... Noi sîntem nevrednicile ei fiice și preotese. Mulțumește-i zeiței că prin harul ei a alungat duhul cel rău din măduarele tale... !

Uluit, prizonierul se pregătea să copleșească cu întrebări straniile preotese... Dar nu mai avu răgazul necesar... Cea mai bătrînă dintre femei, singura care era îmbrăcată în negru — probabil marea preoteasă — bătu de trei ori din palme... Pe porțile larg deschise ale templului apărură patru bărbați zdraveni, cu chipuri fioroase și inarmați pînă în dinți.

— Luați-l pe prizonier și duceți-l pe scuturi în cetățuie, rosti cu asprime bătrîna în negru.

Înainte de a putea opune cea mai mică rezistență, Pirvu se văzu înșfăcat de oșteni și curînd simți sub el răceala scuturilor de bronz.

De cînd îl duceau așa și ce e larma asta îngrozitoare?... Sînt cîntece de războinici sau glasuri de credincioși ce se adună la o uriașă procesiune?... Poate și una, și alta ?!

Deodată s-au oprit... Urcă citeva scări de piatră și-l depun pe un fel de sanctuar rotund în mijlocul căruiu e zidit un stîlp... Prizonierul își simți o clipă membrele ușurate de legături, dar peste puțin se văzu din nou legat, de astă dată de stîlp. Acum, cel puțin, putea privi totul în față...

O mare de oameni se revărsa în nesfirșite talazuri în imensa agoră, străjuită de jur împrejur de impunătoare și masive edificii. Arhitectura lor sobră cu frontoane amintea mai degrabă de niște fortărețe decît de niște palate.

Dîncolo de clădiri, o centură de ziduri una într-un singur trup cetatea ce domina de pe înălțimi de munte văile bogat împădurite. Spectacolul ce se desfășura în fața prizonierului era unic în felul său... Pe aripa din dreptul palatului cu impunătoare colonade — probabil palatul regelui — se orînduiau legiuni de războinici pedestri fluturînd deasupra capetelor stîndarde cu inspăimîntători dragoni cu cap de lup, avînd gitlejul străpuns de o suliță. Vacarmul tobelor și al buciurilor era acoperit de zăngănitul de arme. Și cit de diferite și amenințătoare erau acestea !... Săbii încovoiate ca o seceră în chip de iatagan și săbii cu două tășuri. Spade lungi și drepte cu ciudate încrustări și ornamente pe miner și pe teacă. Pădure de lănci cu virfuri de fier purtate de lăncieri îmbrăcați în largi sagunuri cu mineci, strînse în centiroane late de piele. Veneau apoi purtători de suliți ce se aruncau cu mina sau cu balista, arcași cu arcuri din corn de zimbru și cu faretre¹ pline de săgeți atîrnînd greu pe șold, precum și purtătorii de darde galice, prăștii, topoare, buzdugane. Cu pletele fluturînd în bătaia vîntului, soldații de rînd își roteau nerăbdători scuturile ovale...

Pîrvu privea cu uimire pe acești viteji desprinși parcă de pe o medalie, așa cum erau cu boiul drept și mindru, cu privirile vii și amenințătoare, sub sprîncenele mari, dese.

În flancul drept al pedestrimii erau orînduite mindrele cohorte de cavaleriști ce-și struneau caii înpumați, gata parcă să se repeadă asupra stepelor de atîtea ori străbătute pînă dîncolo de briul de argint al Istrului... pînă la Haemus. Înzăuați în cămăși de zale dințate, cu marginile tăiate în triunghi, sau în cuirase de bronz, cavalerii daci stăteau încordați în șa abia întrezărîndu-li-se chipul sub căștile cu solzi, scinteietoare în lumina roșie a amurgului.

În sfîrșit, aripa ocupată de armile cetății era completată de artilerie: carele pe trei roți avînd în față virfuri de fier sau lame încovoiate în chip de seceră, catapultele cu tunuri cu chiulasă de lemn, balistele, aruncătoare de ghiulele, precum și nelipsiții berbeci, — spărgători sau găuritori de ziduri.

Acum Pîrvu își îndreptă privirile spre cealaltă aripă a pieței, unde

¹ Faretă — tolbă cu săgeți.

popor de femei, bătrâni și copii îngroșau rîndurile într-o pestriță neorînduială de costume și neamuri...

Erau aici agatîrși, hîrșuți și mustăcioși, cu coama părului vopsită în culoarea albastră a cerului; sclavi tracii, aproape goi, cu trupurile tatuate, muiate parcă în bronz; basternii cei blonzi, din semințiile robite cîndva pe aceste meleaguri, iliri uriași, cu privirile vulturești, costoboci, celți, scii...

Cei mai numeroși erau însă cei din neamul dacic, cu cămășile înflorate și nădragii strînși pe picior și băgați în opinci cu nojițe, cu bărbile încilcite și aspre și cu pletele ninse de vijelia anilor.

Privirile lui Pirvu stăruiră îndelung asupra gloatei de femei: ce majestuoase erau în ile lor albe ca florile de caiși sau în rochiile lor simple, din două foi tivite la gît și innodate cu un șiret... Înalte, cu talie de viespe, cu ochii mari umbriți de gene lungi arcuite, cu buzele cărnose și cu bărbile energice, păreau niște zine ale pădurilor chemate la un festin regesc în cetatea cea de piatră...

Deodată freamătul de glasuri și arme amuți... Un rînd de porți interioare se deschiseră, lăsînd drum liber unui impunător cortegi... În frunte venea un sobor de preoți, în lungi hitoane albe, psalmodiînd versete religioase și acompăniîndu-se cu țitere și flaute... Urmau apoi nobilii — tarabostea — în sagunuri¹ scumpe cu ciucuri de aur și alții în armuri grele de bronz și coifuri aurite...

În mijlocul lor pășea un bărbat cu o statură de uriaș și un profil leonin, încadrat de o barbă neagră, sălbatic crescută pînă sub umerii obrazilor puternici. Era Burebista — regele și stăpînitorul popoarelor de la Țara Nordică pînă la muntele Haemus. Alături, într-un soi de lectică purtată de patru sclavi vinjoși, prizonierul putu distinge un bătrîn de o vîrstă matusalemică, cu o barbă lungă albă ce-i învăluia parcă întreaga figură firavă și stafidită. Era Deceneu, marele pontif și profet, tovarăș al lui Burebista întru conducerea statului.

Cortegiul îl incheia o gardă de cavaleri în mindră ținută de paradă, cu armurile împodobite cu argint și aur, în ciudate plăzmuiri de șerpi și zimbri.

La apariția cortegiului, marea de oameni adunată pe platou îngenunchease într-o mută și înălțătoare tăcere... Numai cînd regele, preoții și curtenii și-au ocupat locurile în tribuna amenajată în aripa dinspre soare-răsare, poporul s-a ridicat de la pămînt izbucnînd într-o furtună de urale... În vuietul glasurilor dezlănțuite, se amestecau deopotrivă osanalele ce preamăreau pe marele rege și imnurile ce slăveau pe zeul zeilor, Zamolxis, și pe profetul său, Deceneu.

La un semn al regelui, glasurile amuțiră.

Pirvu, furat de marea spectacolului, uitase aproape primejdia care-l pîndea... O mișcare se produse în primele rînduri ale tribunei... Se auzi un zăngănit de arme... patru bărbați apărură pe platou și înfipseră în pămînt patru lănci cu virfurile în sus...

Abia atunci prizonierul pricepu semnificația pregătirilor ce se fă-

¹ Sagun — tunică purtată de daci.

ceau. Era ceremonia mintuirii, marea sărbătoare a poporului lui Zamolxis...

În fiecare al patrulea an se trimitea o solie temutului zeu. Ferice de cel căruia sorții îi hărăzeau dreptul de a împlini solia slobozindu-și inaripatul suflet spre cerurile albastre, unde erau locașurile eterne ale zeului...

Broboane de sudoare rece apărură pe chipul lui Pirvu... În adăstarea înspăimântătoare morții, își păstra pe deplin luciditatea... Peste o clipă, trupul lui, purtat de miini vinjoase, va fi ridicat deasupra virfurilor de lănci... Un fior îi străpunse inima, care-i bătea să se spargă... Sărmană inimă...! Curind vei înceta să bați, afirmând ca o zdreanță într-un ascuțit de lance... Dar ce se aude?!...

— Moarte profanatorului!... Moarte aceluia care a furat coroana!... Să înceapă judecata...!

Murmurul mulșimii creștea ca un talaz amenințător, ecoul spărgându-se departe, undeva în hăurile munților...

Furtul coroanei? Așadar, aceasta era vina pentru care urma să fie judecat și sortit pieirii... Pentru „coroana regelui Burebista“!... Dar ce vină are el? Schratt, Praxagoras... Ei sînt făptași... Ei au furat coroana...

Cînd l-au dezlegat de pe stilp și l-au aruncat pe lespede din fața tribunei, prizonierul s-a firit cițiva pași făcînd eforturi supraomenești să se ridice... Simțea că puterile îl părăsesc din nou... Dar nu!... Nu trebuie să moară ca un nevrednic rob, cu grîmazul plecat sub povara destinului!... Încercă să se smulgă din toropeala ce-i cuprîndea mădularile... Iată-l acum stînd demn în fața monarhului, înfruntîndu-i privirea rece, crîncenă... O clipă parcă, fața aceea bărbosă, întunecată de năprasnice furii, s-a imblinzit... Curajul prizonierului îi place marelui rege...

Pușini sînt aceia care l-au înfruntat vreodată... Și nu dintre cei mai nevolnici!... Aruncînd cit colo ciozvirta de berbeci din care înfulca cu poftă, Burebista vorbi cu glas tunător:

— Cine ești tu, străine, și cum te-ai încumetat să încalci finiturile și legile noastre aspre?

— Preaslăvite Burebista... Vina care mă aduce în fața înaltei tale judecăți este străină de mine... În ce mă privește, sînt un umil învățat pe care dragostea de neam și de știință l-a adus pînă aproape de umbra gloriei tale și a viteazului tău popor...

— Ești învinuit că ai furat „coroana“ împărăției mele. De cînd cititorii în cărți se furișează între ziduri de cetate căutînd deșarte comori?

— Coroana ta, o rege, au furat-o alții. Pe acei ticăloși gloria ta, măreția numelui tău și a neamului dac îi interesa mai puțin decît coroana și aurul tău...!

Un hohot înspăimîntător cutremură tribuna...

— Ha, ha, ha! Coroana mea... Aurul meu?... Și te pretinzi mare

invățat?!... Crezi tu, străine, că la umbra coroanelor de aur se dobindește gloria, puterea?... Aurul moleșește pe cei tari și îi pervertește pe cei slabi... Strălucirea lui întunecă mințile și duce la pieire. Cea mai bună pildă au dat-o dușmanii mei de moarte: romanii! Niciind n-au fost ei mai puternici ca pe timpul lui Cincinatus, cind conducătorii și generalii Romei minuiu cu aceeași îndeminare coarnele plugului și spada... Regele tăcu, și în apele întunecate ale privirilor lui prizonierul citi o nemărginită amărăciune...

— Știu ce te frământă, o, mare Burebista... Din păcate, însă, ușuraticul Pompei și nupreacumpătatul Cincinatus e aliatul tău...!

— Indrăznești să circești împotriva înțelepciunii preaslăvitului rege?... De astă dată vorbise un curtean din imediata apropiere a monarhului... După îmbrăcămintea de modă ateniană, prizonierul îl recunoscu cu ușurință. Era Acornion din Dionysopolis, primul sftinic al lui Burebista!...

— Departe de mine gândul de a cirți... Dar fiindcă ai grăit de înțelepciune, preainvățate Acornion, apoi nu e greu să-ți aduci aminte de dreapta orinduire a lui Solon atenianul.

— Ce vrei să spui, străine? tună din nou glasul regelui.

— Vreau să spun că aliatul tău trebuia să fie unitatea poporului tău!

— De partea mea e puterea...

— Puterea, da, dar nu unirea!...

— Unitatea poporului meu?... Dar știi tu oare, nesocotitele străin, că sub spada mea am reunit nenumăratele triburi dacice din cimpia panonică pînă la marea cea neospitalieră... și că de cuvîntul meu ascaltă deopotrivă neamul celtic și cel bastarnic, bessii, ilirii și tracii...?

Prizonierul continuă cu îndrăzneală:

— Adevărat e că lumea cea neromanică este astăzi șupusă ție și lui Ariovist al suebilor... Dar valurile mișcătoare ale popoarelor dinspre soare-apune îl vor înghiți curînd pe Ariovist... Și atunci vei rămîne singur în fața lui Cezar, iar nestatornicia neamurilor pe care le ai în puterea ta îți va fi fatală!

Semeția străinului stîrni un murmur de uimire în rîndurile mulțimii. Privirile tuturor erau ațintite spre marele rege.

— Purtarea ta, străine, e plină de cutezanță, spuse Burebista. Oamenii neînfricați au fost și vor fi prețuiți întotdeauna. Fii dar binevenit printre supușii mei!

De cînd goneau prin cetatea de munți și riuri care se numea Dacia... Poate de o zi, poate de un an, poate dintotdeauna... Astăzi, însă, satele dacice risipite pe coaste de dealuri și maluri de ape sînt în sărbătoare... Ferestricile de deasupra ușilor sînt larg deschise spre soare, iar grinzile caselor și ulucile gardurilor sînt împodobite cu flori și verdeață.

Vorbi înțeleptul Acornion:

— E sărbătoarea Rosaliilor... Precum ai văzut, prietene Corne-

lius, poporul nu prea are vreme de petrecere. Ogorul trebuie muncit, iar seara, cind cade obosit, țaranul nu-și dorește altceva decît odihna... Altminteri se întimplă cu sărbătorile... Ele au fost orinduite de zei pentru ca în aceste zile oamenii să se apropie de dinșii mai frumoși și mai curați.

— Acum înțeleg de ce nobilii voștri, tarabostes, se găsesc totdeauna în preajma zeilor... Frumoși și curați, ei sînt deopotrivă în zile de sărbătoare ca și în cele muncitoare...

Acornion preferă să nu răspundă la ironia însoțitorului său și continuă :

— Sărbătoarea trandafirilor este un prilej pentru cei vii să se întilnească și să benchetuiască la morminte cu morții lor scumpi... Asta împrietenește pe om cu ideea morții și-l învață s-o înțeleagă ca o blindă odihnă în viața de dincolo.

Cornelius asculta distrat vorbele sfetnicului, în timp ce-și desfăta privirile urmărind cortegiul de bărbați și femei ce se îndreptau dansînd și chiuînd în acompaniamentul țiterelor și al fermecatelor nairi...

Ce mîndre pășeau fecioarele Daciei în portul lor înflorat, legă-nîndu-și șoldurile ca lanurile de mei spicele, în bătaia vîntului... Iar flăcării îndrăciți se întreceau în ghidușii, prefăcîndu-se că vor să le soarbă aroma părului stropit din belșug cu vinul din amforele purtate după obicei pe creștet...

„Pentru ca să ai o concepție optimistă asupra lumii și a vieții — gîndi Cornelius —, e nevoie de un suflet puternic. Preamărînd viața, poporul acesta brav a învățat să disprețuiască moartea...”

Acornion îi întrerupse firul gîndului arătîndu-i profilîndu-se în zăre zidurile unei cetăți cu turnuri ce scinteiau în lumina soarelui de amiază.

— Am ajuns la Singidava... E ultimul popas înainte de a intra în Țara agatirșilor...

Curînd cei doi călăreți pășeau pe ulițele strîmte ale orașului, în mijlocul căruia, pe o colină, se înălța o cetate, înconjurată de un îndoi rînd de ziduri interioare...

— Acolo e acropola¹, se grăbi să-i dea lămuriri Acornion. Cînd se pornește zvon de război se închid văile și porțile, se construiesc mașinile de asalt și se toarnă armele... Nu trece multă vreme, și țăriile cerului se cutremură de mugetul bătăliei... Vai și amar de năvălitorul care îndrăznește să tulbure pacea cetății!

„Desigur — gîndi Cornelius apropiîndu-se de o prăvălie unde niște negustori greci își desfăceau negoțul de undelemnuri, vinuri scumpe, găтели și statuete —, ăștia cei dintii o iau la sănătoasa cînd adulmecă zvon de război... Afară dacă nu găsesc și în asta vreo afacere bănoasă!...”

Totuși nu puteai să nu admiri curajul acestor răătăcitori mesa-

¹ Acropolă — cetățuie pe un virf de munte.

geri ai lui Mercur, care străbăteau drum de săptămîni, călare sau în care trase de boi, ținuturile nesigure ale lumii geto-scitice.

Din cînd în cînd, vreun nobil, cu veșminte și încălțări scumpe, se abătea pe la tarabe urmat de droaie de slujitori... Dar mai curînd sau mai tîrziu făcea cale întoarsă astupîndu-și nasul de patrician din cauza mirosurilor plebeie... Pînă la urmă se oprea la vreun neguțător grec, unde își dădea drumul nărilor și baierilor pungii...

— Poți să fii mindru de compatrioții tăi, înțeleptule Acornion... Nobilii daci apreciază cum se cuvine arta greacă și deopotrivă marfa voastră de export... Voi, grecii, sînteți cuceritori în felul vostru.

— Bronzierul olbian preferă să vîndă arme bune prinșilor daci ca să se bată cu cei bastarni... Principii o să se taie între ei, și el își va face negoțul mai departe!...

Cornelius rise amuzat de spiritul subtil al lui Acornion...

*

Cînd vameșul de la porțile orașului vestea din cornul său galic închiderea țîrgului, cei doi călăreți erau deja dincolo de ziduri... Acum goneau din nou de-a lungul ulițelor satelor mărunte cu casele pătrate și înghesuite, unele pe jumătate îngropate în pămînt.

Cît de sărac era traiul acestor țărani... Tot avutul lor încăpea numai bine în gropile-hambar, săpate chiar sub casă pentru a fi ferite de ochii poftitori ai străinilor. Sărace erau și uneltele: plug de lemn și mai rar de fier, secere și o moară de mină cu care macină griul... În pragul caselor, femeii făceau clacă învirtind piatra rîșniței în timp ce doineau vîers de dragoste sau de amară obidă...

Același tablou se înfățișa călătorilor și în satele din valea Marisului, acolo unde începea Țara agatirșilor. Numai că aici ele erau presărate și cu case de piatră, chiar în două etaje, cu ferestre deasupra ușii pentru a lăsa lumina să vină în catul de sus... Erau casele proprietarilor de mine, stăpîni ai aurului și fierului, ce făceau faima acestor ținuturi. În măruntaiele pămîntului scormoneau „oamenii regelui“, cum era denumit poporul acesta, despre care Aristotel spunea „că-și cîntau legile în versuri pentru a le memoriza mai bine“... Aceasta era patria aurului... Milenii și veacuri de-a rîndul s-au prăvălit asupra acestor meleaguri valuri de năvălitori. Războinici iranieni cu care de război cu două roate asemenea eroilor achei. Erau înarmați cu spade și lănci grele, apărați de platose și scuturi... Prețuiau deopotrivă gîteala trupului cu brățări și inele, ca și cea a veșmintului împodobit cu aplice și fibule. Seniorii au prins gustul aurului și n-au mai vrut să se desprindă de țara aceasta, ce părea însuși sălașul lui Apollo Hiperboreul — zeul soarelui strălucitor. Dar au venit cimerienii, cei cu chip fioros și năpraznic. Seniorii și-au ascuns în taințele pămîntului comorile de nestemate și aur... Dar viața lor trecătoare nu putea fi păstrată în nici o tainiță din lume... Ei au fost doborîți de pe carele lor de cavalerii stepei — scitii.

Valurile scitice au fost puse pe fugă de alte neamuri năvălitoare... În cetatea aurului transilvan poposiră „oamenii regelui” — agatirșii cei tatuși și cu părul vopsit după culoarea cerului de azur... Statornici între zidurile munților și uniți prin legături de singe într-o singură mare familie, neamul lor părea că nicicând nu se va șterge de pe acele locuri...

*

Pe străzile orașului-capitală, nobilii agatirși, cu chipurile și părul zugrăvit, se plimbă mindri și falnici înfășurați în mantii largi presărate cu aplice de aur... Sînt trufași, căci aurul minelor și al riurilor e în stăpînirea lor... Cu aurul ce se scurge prin mîinile lor inelate, ei își înarmează ca pentru zile de sărbătoare ostașii de gardă... Iată-i cum trec urmași îndeaproape de oștenii cu securi de luptă.

— Cit de mult seamănă în trufie bogășii agatirși cu nobilii Mycenei și ai Spartei, îi șopti Corneliu lui Acornion.

— Din fericire, strămoșii mei, răspunse rîzînd grecul, au fost mai chipeși decît acești barbari tatuși.

În marginea orașului, de-a lungul riului ce înconjoară ca un briu cetatea, aurarii cern nisipurile în site pentru a alege grăunțele prețioase... Alții, stînd în apă pînă la briu, își trec din mînă în mînă căldările cu mișul cel nisipos... Străji înarmate joacă rișca pe mal aruncînd priviri crîncene truiditorilor, ale căror trupuri crestate de tatuaje șiroiesc de apă și sudoare.

Vorbi Corneliu :

— Precum vezi, înțelepte Acornion, aurul are două fețe... Una strălucitoare, ce inveselește traiul stăpînitorilor, și alta întunecată, pe care n-o văd decît obijduiții sclavi. De aceea, poate și puterea celor dintii e și ea cu două fețe și nesigură ca și soarta zarului pe care-l aruncă străjile de colo...

— Și unii, și alții sînt gata să-l urmeze pe stăpînul lor cel mare, Burebista. Puterea lui are o singură față.

— Te înșeli, Acornion... Cerberul avea o mie de ochi și păzea cu strășnicie iadul clocotitor de păcate. Cerberii lui Burebista au numai cîte doi ochi și cu fiecare în parte se uită la alt stăpîn... Cel pe care-l au și cel pe care l-ar putea eventual avea...

Sfădîndu-se între ei, pribegii au ajuns la intrarea unei văgăuni de munte săpată de mîini omenești.

— Să intrăm, așadar, în infern, spuse Corneliu.

La lumina opaițelor și a feștilor de seau, făpturi stranii, desprinse parcă din stîncă, își mișcau ritmic trupurile înnegrite de pulherea de andezit... Păreau că execută un dans mitic oficiat pentru celebrarea unei zeități subpămîntene... Glasurile lor înăbușite între zidurile de piatră răsună în hruba lugubră ca un plîns necurmat, o melopee a muncii de sclav. Ritmul trupurilor înfierbîntate crește sau scade după cum unealta înfrunta o rocă mai moale sau mai dură. Rocile cedează, și tîrnăcopul mușcă bucăți din ele... Cu un

uruit asurzitor, stinca fărîmată se prăvale la picioarele muncitorilor... Prin păienjenişul ochilor, pupilele se dilată de aprigă lăcomie... Fiolonul de aur zgîndăre patimi ce mocnesc, şi inimile singerează ca roca sfirtecătă de ascuţişul fierului.

Străjile, ochii şi urechile stăpinului, îşi zăngăne armele, amin-tind în acest fel prezenţa lor. Zăngănitul armelor acoperă bătăile puternice ale inimii lor ticăloşite... Poate peste o clipă zăgazurile patimilor se vor rupe şi atunci nici fierul pumnalelor şi nici tăişul săbiilor nu vor putea sta în calea sclavului dezlănţuit!...

*

— Să părăsim, Acornion, infernul acesta... Să ne strunim caii inaripaţi şi să zburăm departe spre cetăţile scăldate în marea cea pontică... Poate acolo, în ţara ta de baştină, vom găsi mai puţină vrajbă între oameni, dacă nu şi între neamuri... Să străbatem cât mai repede drumul de la porţile munţilor pînă la Ister... De acolo, de la gurile Isterului, ţărmul cel însořit e aproape şi poate acolo sălăşluieşte înţelepciunea.

...Pe străzile Tomisului foiesc negustorii şi notabilii oraşului aruncînd priviri piezişe getului cu tolba doldora de săgeţi muiate în fiere de şarpe... În nădragii lui largi şi cojocul păros, getul autohton sau sarmatul cel cu cuşitul veşnic la şold ar putea părea, în mijlocul venerabililor notabili, vreun histriion venit să ia parte la spectacolele tragice şi comice cu care localnicii celebrează cultul lui Dionysios...

Acum vor trece, desigur, şi cortegiile de corybanţi şi satyri, după care vor urma himnozii intonînd nemuritoare innuri întru slava zeului şi împăraţilor.

Dar nu, astăzi nimănu-i nu-i arde de întreceri muzicale sau gimnastice... Caius Cezar, marele imperator, învingător al lui Pompei şi al lui Ariovist, a fost doborît cu douăzeci şi trei lovituri de pumnal... Spioni romani cutreieră cetatea şi tocnesc mercenari pentru ucigaşul Brutus. Geşii rămîn credincioşi lui Burebista, dar bastarnii, sarmaţii au pescuit întotdeauna în ape turburi.

Zvonuri rele bîntuie satele Daciei pînă departe în cetăţile Pontului şi ale Traciei... Zvonuri de moarte aduse de negustori ce abia mai îndrăznesc să se afunde în adincurile păduroase ale ţării. Burebista, marele şi temutul rege, a fost doborît de o unealtă mişelnică a partidului advers... Mai întii Pompei, apoi Cezar şi acum Burebista... Cît de fragilă e gloria cuceritorilor!..

— Să ne întoarcem, Acornion, acvilele italice au prins să croncăne. În curînd vor începe să dea fircoale cadavrului regal, vorbi Corneliu, posomorît de năpraznica întîmplare.

— Sau poate cadavrului Daciei, răspunse, chinuit de rele sentimente dionisopolitanul.

— Nu s-a născut încă imperatorul care să poată extermina un popor... Viața popoarelor e ca marea bintuită de furiună... Adâncurile rămân mereu liniștite... Privește, văpaia sufletelor se incinge...

Ard satele ca niște ruguri... Înaintea acvililor italice prind a zburda ca niște copii la auzul alămurilor neamurile cele barbare... Carele lor scîrșiitoare au pornit să se vinture prin colbul pașnicilor drumuri de stepă. Sarmășii se grăbesc să ia parte la ospățul moștenirii lui Burebista... Și bastarnii, și peucinii... Ei speră să ajungă înaintea neamurilor nordice, a suebilor și a celorlalți clienți ai romanilor...

— Să ne întorcem Corneliu... Mai bine să murim cu arma în mână pe zidurile cetății decît să ne pîndească moarte de rob aici, în cîmpia frămîntată de copitele cavalerilor năvălitori...

★

De cînd gonesc îndărăt spre cetatea lui Burebista?... Au trecut poate veacuri... Marele rege e mort de mult... Acum domnește peste poporul cel dacic Decebal — rege din vișă de regi... Din nou aleargă prin satele Daciei zvonuri rele... Zvonuri de răzbunări romane. Din nou se ridică întărituri, se construiesc mașini de asfalt și se toarnă arme. Primăvara morții e aproape... Numai trecutul cel strălucit e mai departe ca nicîcînd...

Pe văile cele înguste, porțile munților se închid în calea cotropitorului... Castrele romane se împlintă tot mai adînc în codrii de falnici stejari.

Legiunile înaintează, ca un destin implacabil, către cetate...

„Pe ziduri, înălțai ai Daciei!... Încordați-vă arcurile și sloboziți săgețile muiate în venin de șarpe!... Voi, fecioare dacice, pregătiți torțele!... Fiecare trup dușman să-și poată lumina singur calea către infern...”

Iar tu, Acornion, bătrîne sletnic regesc, pregătește-ți spada! Dar mai întii privește de pe astă înălțime de cetate... Vezi colo în vale cîmpiile cele pline de rod?... Pînă la Ister și marea cea neospitalieră, pînă la scyiticul Borystene, se întindea cîndva țara lui Burebista. Erai mai tînăr cu un veac, Acornion... Acum brațul îți tremură de bătrînețe...

Ascultă, trompetele de război dușmane dau semnalul de asfalt... Soldații se orînduiesc în broască festoasă și, cu scuturile peste cap și umeri, apropie berbecii de ziduri. E începutul sfîrșitului, Acornion... Auzi izbiturile?... Sfredelesc zidul... ba nu creierii... Încă și încă... Rămii cu bine, dionisopolitanule... și tu, glorie a lui Burebista... Nu mai ai nici coroane de aur și nici puterea!...

Să înceteze ciocăniturile de berbeci... Mai bine ucideți un om teafăr decît să cruțați viața unui sărman nebun... Dar tu cine ești, mască? De ce-ți rinjești orbitele tale de mort... Să înceapă dansul

sabazic... Pregătiți tirsele, acordați-vă țiterile... Dar mai întâi să înceteze ciocăniturile... ciocăniturile!..."

Ura!... Stîncă a fost străpunsă... Numai să fie încă în viață?!...

Cînd Voicu și soții săi l-au găsit pe Pirvu, acesta, într-o stare de semiconștiență, se zvircolea pe pămîntul răvășit bolborosind vorbe ciudate...

*

După ce, cu multă greutate, Voicu reușise să-l convingă pe arheolog că este în interesul expediției să nu pornească amindoi în căutarea Marei cu atît mai mult cu cît o parte dintre oameni părăsiseră, încă în aceeași noapte, șantierul, flăcăul, împreună cu alți trei tineri de nădejde, înarmați pînă în dinți, răscoliseră toate văgăunile muntelui.

Faptul că, o dată cu dispariția Marei, dispăruse din tabără și Iancu Gorun îndreptă dintr-un început bănuielele lui Voicu asupra acestuia din urmă. „Criza de somnambulism” a lui Gorun, graba cu care acesta răspundea zvonul cu duhurile și răspunsurile sale plezișe și viclene la întrebările pe care i le pusese Pirvu au adîncit primele bănuiele ale lui Voicu...

Dar de unde și-a procurat tilharul licoarea, aceea blestemată cu care s-a furișat în cortul celor două fete făcîndu-le somnul mai adînc și mai greu?...

Dacă, așadar, Gorun a răpit-o pe Mara, nu putea în nici un caz s-o fi transportat prea departe... Dar unde, în ce văgăună sau peșteră?... Dar dacă?... Printr-o ciudată asociație de idei, Voicu își amînti că atunci cînd l-au căutat pe Gorun l-au găsit la intrarea în „Peștera Ciînilor”. Or, pornind de la bănuiala că „criza” a fost o născocire a ticălosului, atunci prezența lui în fața peșterii nu a fost deloc întîmplătoare. Flăcăul le amînti celorlalți de întîmplarea cu dispariția lui Gorun... E musai să-l caute pe tilhar în peșteră.

Cînd au pătruns sub boltă grotei, îi întîmpină o boare răcoasă care fu cit pe ce să stingă făclia pe care Voicu o purta într-o mină... În cealaltă avea pistolul... Înaintau de mai bine de zece minute printre stîncile colțuroase ce barau drumul la tot pasul... Nici un zgomot... Doar susurul vreunui izvor sau foșnetul unei șopîrle speriate. Deodată drumul s-a îngustat. În fața urmăritorilor se înălțau doi pereți de piatră ca niște uriașe porți date înlături... Voicu se pregătea tocmai să avertizeze pe tovarășii săi că de acum înainte trebuiau să înainteze cu toată prudența, cînd o detunătură bubui în imediata apropiere... Apoi alta și alta... Cîteșipatru se trîntiră la pămînt, iar în cădere torța se stînsă...

Voicu înainta de-a bușilea prin întuneric pipăind terenul ca să nu se lovească de peretele de piatră... De dincolo de peretele de stîncă venea o diră palidă de lumină... Așteptînd să-l ajungă din urmă ceilalți tovarășii, Voicu chîmbuzii un plan de atac... Dacă bandiții erau mai mulți la număr, numai într-o luptă corp la corp le

puteau veni de hac... Pistoalele deveneau inutile și chiar primejdioase... Un glonte rătăcit o putea ucide pe Mara...

La un semnal al lui Voicu, flăcării se năpustiră în cea de-a doua încăpere de piatră agitând în mână cuțitele... Înainte ca bandiții să poată slobozi prima salvă, următorii tăbăriseră pe ei... Erau șapte la număr...

— Predați-vă, ticăloșilor!... tună glasul lui Voicu... Dintr-o aruncătură de ochi, el îl zări pe Gorun, și acum nemernicul se zvîrcolea să-i scape din strînsoare. Cu ochii ca niște cepe, banditul începu să horcăie, și Voicu îi dădu drumul flească, la pămînt... Era și timpul, căci boacterul Nemeșiu — cocoțat pe un colț de stîncă — se pregătea tocmai să-l pălească în cap cu patul pistolului... Fără să mai piardă o singură clipă, Voicu slobozi cu toată puterea un pumn în bărbia banditului, iar acesta — cu un urlet înspăimîntător — se prăvăli și el la pămînt.

Peste puțină vreme, tilharii au fost scoși din luptă. Toți șapte erau slugile de nădejde ale boierului Caius Dancea și ale solgăbîrăului Endrasy...

Cît privește pe Mara, au găsit-o încă dormind, sub puterea narcozei, pe un pat de mușchi...

Cel dintîi făcu mărturisiri Gorun... El recunoscuse că a fost în demnat de Dancea ca să se strecoare în rîndul membrilor expediției și că, în noaptea în care fusese de strajă, simulase pățania cu duhurile pentru a-i înspăimînta și a-i face pe ceilalți țărani să părăsească șantierul. Ișpantul Kocsis făcea și el parte din bandă și l-au curățat fiindcă refuzase să ia parte la uciderea lui Pîrvu...

În felul acesta, Voicu află de grozăvia întimplată pe munte cînd — profitînd de lipsa lui — bandiții au prăvălit stîncă de la intrarea în galerie, îngropîndu-l de viu pe Pîrvu și pe ceilalți membri ai expediției rămași cu dînsul...

După ce i-a legat fedeleș pe bandiți cu aceleași fringhii pe care le folosiseră aceștia la prăvălirea stîncii, Voicu și tovarășii săi au pornit-o în cea mai mare grabă spre tabără. Cînd au ajuns pe platou, au găsit tot satul, înarmat cu furci și topoare, căutîndu-l pe Pîrvu... Țăranii întăritați n-au dat la început crezare flăcăilor... A trebuit să meargă cițiva dintre ei pînă la peșteră ca să se convingă că oamenii lui Dancea fuseseră prinși în capcană... Abia atunci au pornit cu toată nădejdea la dislocarea intrării în galerie...

CERUL E DIN NOU SENIN

În casa învățătorului Cezar Mănoiu, Pîrvu dormea primul său somn liniștit... Rana provocată de pietroiul desprins din peretele galeriei în momentul prăbușirii stîncii de la intrare îl făcuse să piardă mult sînge.

Așezată la căpățiul logodnicului ei, Mara îi urmărea respirația regulată. Din cînd în cînd, își arunca privirile îngrijorată pe fe-

reastra din curte. Veșnicul du-te-vino al țăranilor dornici să afle noutăți cu privire la starea profesorului putea să-l trezească...

Totuși tinăra fată nu putu să nu se gindească cu emoție la acești oameni simpli, care, deși au avut de îndurat atâtea necazuri de pe urma expediției, se simțeau vinovați față de Pirvu și se străduiau să-și arate căința. Zile întregi au ținut să stea în preajma bolnavului și cu greu cineva reușea să-i urnească din loc, spre casele lor...

Mara zimbi văzindu-l pe Voicu în mijlocul unui grup gesticulând și vorbind cu aprindere.

Pentru a cita oară le povestea întâmplarea din peșteră?...

*

Pirvu s-a trezit... Mina lui caută mina Marei.

— Ți mulțumesc, draga mea... Dragostea ta a fost mai puternică decât blestemul lui Deceneu...

— Nerecunoscătorule, l-ai uitat pe Voicu?

— Nu, Mara, nu l-am uitat...! Știu cât de mult îi datoresc și lui Voicu... și lui Cezar-baci... și muntenilor acestora de treabă, care așteaptă vești despre sănătatea mea... l-am văzut aieva pe acești vrednici urmași ai dacilor... l-am văzut luptând înăuntrul zidurilor cetății... l-am văzut muncindu-și ogoarele și uimind deopotrivă lumea barbară și cea romană prin trăinicia moravurilor lor curate... Asta va trebui să arătăm celor de la București și întregii lumi, Mara!

— Și cu coroana lui Burebista cum rămâne?

— Asemenea coroane n-au existat niciodată în statul lui Burebista!... Nu cu asemenea zorzoane a putut rezista poporul său brav valului de năvălitori bastarni sau romani... Ci prin vitejia lui neasemuită, prin tehnica sa militară și prin viața sobră și cumpătată...

Strâns îmbrățișați, Corneliu și Mara priveau, prin ochiul de geam, muntele în flăcările soarelui în amurg... Undeva un glas de tulnic chema vreo turmă întirziată la binefăcătoarea odihnă...

O COMUNICARE CARE FACE SENZAȚIE

În toamna anului 1898, o comunicare științifică făcută în scris la „Académie des Inscriptions“ din Paris de către arheologul român Corneliu Pirvu stîrni emoție în lumea oamenilor de știință. Savantul bucureștean încunoștința academicul for că expediția condusă de el în munții Orăștiei a reușit să identifice existența în regiunea carpto-danubiană a unei așezări dacice. După ce enumera o serie de probe materiale găsite cu prilejul săpăturilor și care veneau să confirme această teză, corespondentul incheia exprimindu-și îndoiiala asupra autenticității coroanei achiziționate de către Muzeul de antichități din Paris. Profesorul Pirvu își rezerva dreptul de a-și susține teza în fața oricărui for științific sau judiciar atunci cînd va

fi necesar și când sănătatea, în prezent șubrezită de pe urma accidentului suferit la Piatra Rea, îi va permite acest lucru.

La 28 septembrie, ziarul „Le Temps” informa în prima pagină pe cititorii săi că, după afirmațiile unui arheolog român, faimoasa coroană a lui Burebista era falsă!... Ziarul promitea să revină cu noi și senzaționale amănunte.

Spre surprinderea tuturor, a doua zi, același ziar se grăbi să calmeze spiritele ațitate ale cititorilor dezmințind știrea din ajun, „provenită din surse răuvoitoare”:

„Autenticitatea coroanei achiziționate de către Muzeul de anti-chități — scria ziarul — nu poate fi pusă la îndoială. Iată ce trebuie să știe toți aceia care se interesează de comorile artistice ale acestui muzeu...”

Înfășurat în tricolorul unor fraze patriotarde, puțin a lipsit ca adevărul să moară sufocat în fașă... Ziarele pariziene, printr-un inexplicabil concurs de împrejurări, păstrau o ciudată tăcere în jurul „afacerii coroanei”...

Trecuseră mai bine de două luni de la apariția notiței din „Le Temps”, și scandalul reizbucni. Iată ce se întâmplase:

Cu prilejul celui de-al X-lea Congres arheologic rus, ținut la Riga, profesorul de Stern, conservatorul Muzeului din Odesa, făcu o comunicare asupra falsificărilor de obiecte antice în sudul Rusiei. Savantul arăta că fraudele începuseră prin încercări timide de a imita monede ale străvechiului regat al Bosforului... Încurajați de succes, mistificatorii s-au pus să fabrice inscripții, sarcofage, apoi obiecte de aur a căror proveniență era aproape întotdeauna indicată ca fiind antica cetate greacă Olbia.

De Stern arăta că șefii bandei de falsificatori sînt frații Okman, care fondaseră un atelier de fabricat obiecte antice la Oceaov. Banda avea ramificații întinse și reușise să-și cîștige colaborarea unor personaje instruite în istorie, literatură și epigrafie greacă.

După ce înșira nenumărați arheologi și numeroase muzee care fuseseră păcălitate de mistificatori, profesorul rus incheia afirmînd că „însăși coroana achiziționată de muzeul din Paris este comptet falsă, fiind ieșită din aceleași ateliere... De altfel, faimoasa coroană nu este singurul obiect de acest gen. Există în mîinile unui alt colecționar parizian o coroană din Kerson din aceeași execuție și chiar de aceeași formă...”

O dare de seamă asupra senzaționalei comunicări a lui de Stern apăru în revista franceză „L'antropologie”. Redactorul adăuga următoarea notiță:

„După cum reiese din știrile apărute în ziarele ruse, unul din frații Okman a fost arestat în momentul cînd livra profesorului Suracian, custodele muzeului din Cracovia, o nouă serie de antichități false. Okman este urmărit pentru escrocherie și abuz de încredere”.

De astă dată, reacția cercurilor oficiale franceze a fost promptă.

Dar nu în sensul în care se aştepta opinia publică. În loc să «ceară deschiderea unei anchete sau, eventual, unele precizări suplimentare, conducerea Muzeului de antichităţi din Paris se mulţumi să răspundă că cei doi savanţi — atât cel din Bucureşti cât şi cel din Odesa — îşi întemeiază afirmaţiile numai pe simple prezumţii, deoarece nici unul, nici celălalt nu văzuse coroana decît în fotografie!...

În ciuda rezervei în care se menţineau cercurile oficiale franceze, enigma „afacerii coroanei“ începuse să pasioneze lumea pariziană... Dar, aşa cum am arătat, ziarele refuzau să-şi iniţieze cititorii în dedesubturile scandalului, mulţumindu-se să reducă toată afacerea la o controversă academică.

Apariţia într-un ziar de seară a unui reportaj care, prin vehemenţa tonului, se deosebea întru totul de stilul „ştiinţific“ adoptat de majoritatea presei pariziene stîrni o uriaşă vilvă. Foile fură literalmente smulse din mîinile vînzătorilor. Reproducem mai jos textul reportajului intitulat:

„DE LA COLONELUL CESNOLA LA CONRAD SCHRATT...”

Pentru orice om cinstit e o datorie să dezvăluie minciuna, mai ales cînd această minciună este îndreptată împotriva ştiinţei. Numele unui individ despre care se spune că a reuşit să înşele publicul în general, dar mai ales lumea savanţilor şi a arheologilor este de mai multă vreme pronunţat în legătură cu «afacerea coroanei lui Burebista».

Unii confraci, din motive care nu e cazul să le arătăm aici, preferă să treacă sub tăcere numele lui Conrad Schratt. Acestor confraci noi ne permităm să le amintim asemănarea dintre «cazul Schratt» şi cel al faimosului colonel Luigi Palma di Cesnola, care a făcut atîta vilvă în anii din urmă.

Cititorii îşi aduc, desigur, aminte de comorile din Curium, «descoperite» de colonelul Cesnola în Cipru şi vîndute lui Metropolitan Museum din New York?!...

Cesnola, consulul Statelor Unite în Cipru, autor al monumentalei lucrări arheologice „Cyprus” şi director pe viaţă al primului muzeu american, nu era decît un ilustru şarlatan. Celebrul templu al lui Venus din Golgos, sarcofagul şi cele aproape o mie de statuete şi ornamente de aur antice au fost un bluff pe care l-au înghîţit americanii!...

Noi însă nu ne putem permite «americanisme» şi de aceea nu vom cere pentru Schratt direcţia pe viaţă a Muzeului de antichităţi... Nici pentru el, nici pentru complicităţii lui, care au furat poporului francez cele două milioane de franci!...

Cerem să se deschidă o anchetă imediată în «afacerea coroanei de la Piatra Rea»... Să fie chemat la Paris profesorul român Corneliu Pirou şi să se ceară extrădarea deţinutului Okman!...

Sintem din toată inima alături de cei care dezgroapă tezaure

arheologice, dar niciodată nu vom fi alături de cei care îngroapă prestigiul științei, onoarea Franței!..."

Scandalul nu mai putea fi înăbușit!... Ca o lavină care, o dată pornită din creștet de munte, mătură din calea ei orice obstacol, scandalul amenința să strivească pe cei care, dintr-un motiv sau altul, încercau să-i pună stavilă.

Din nou „afacerea coroanei“ era pe buzele tuturor parizienilor... Uriașe manifestații organizate de diverse asociații artistice, culturale și științifice cereau deschiderea unei anchete și sancționarea vinovaților. Panouri cu caricaturi, care de care mai năstrușnice, erau purtate de manifestații, în timp ce ștregarii Parisului cîntau în gura mare pe străzi:

„Coroana, coroana
(Curată belea!)
Unii spun că-i aur...
Alții tinichea?!“

În această atmosferă de indignare generală, apără în revista „Cosmopolis“ articolul lui Furtwängler, conservatorul muzeului din München, articol care avea să dea o întorsătură cu totul neașteptată afacerii.

Eminentul savant german, după ce arăta că a avut prilejul să privească faimoasa coroană nu numai din dosul cristalelor vitrinei în care stă, ci, prin bunăvoința unui înalt funcționar al muzeului, a putut să o aibă îndelung în mîinile sale, scria mai departe:

„Concluzia mea este că ne aflăm în fața celei mai îndrăznețe și nerușinate fraude, a cărei victimă a căzut, din nefericire, unul din primele muzee din Europa.

La o riguroasă expertiză se poate constata că lipsește urma acelei patine roș-brune care se observă doar pe piesele vechi. De asemenea, motivele incrustate pe coroană sînt luate din epoci diferite... Ilustrațiile din *Iliada* apar mai degrabă ca derivînd din teatrul modern decît din reprezentările antice, iar dacii sînt sciți, ceea ce ar confirma teza profesorului de Stern, care afirmă că lucrarea a fost confecționată în atelierele de la Ocaikov, specializate în obiecte de imitație tracă și scitică.

De altfel, însăși autenticitatea legendei trebuie pusă la îndoială. Este greu de presupus că un rege barbar care asediază o cetate bogată ca Dionysopolis poate fi înduplecat să renunțe la asediu așteptînd zile nenumărate să i se confecționeze o coroană!?“

BANDA PREGĂTEȘTE UN NOU ATAC!...

În cabinetul de lucru al bancherului Pellier, erau reuniți aproape toți membrii expediției din munții Orăștiei. Lipsea doar Calus Dancea, care socotise că e mai prudent să rămînă în țară pînă se vor limpezi apele.

De la prima ochire, îți puteai da seama că lunile din urmă au lăsat urme adinci pe chipurile celor cinci asociați...

Pellier, de obicei atît de îngrijit și de calm, se agita prin cameră într-o ținută dezordonată, în timp ce miinile-i albe de sidef frămîntau nervos foile mototolite ale unei reviste... Mititelul Praxagoras se făcuse parcă și mai mic și, proiectat cum era într-un fotoliu înalt de catifea, părea un șoricel miop incolțit de motan... Duklas, cu ochii galbeni, lipsiți de expresie, fixa în gol o sticlă imaginară de whiski... Iar Nicolle își căuta de lucru cu un praf alb pe care-l presăra pe o foiță de țigaretă, aruncînd din cînd în cînd cite o privire rătăcită către ceilalți... Singur Conrad Schratt așișa aceeași ținută impecabilă și țepăună de junker.

— Domnii mei, încep șeful, cred că cel mai bun lucru pe care-l aveți de făcut e să vă păstrați singele rece...!

Și, apropiindu-se de bancher, îi șuieră la ureche:

— E sfatul de care ai nevoie în primul rînd dumneata, dragă Pellier.

Bancherul tresări... Congestionat pînă în creștetul cheliei, el izbucni, sforțindu-se să susțină privirea rece ca un tăiș de cuțit a lui Schratt:

— Ești un ticălos, Schratt!... Sinteși cu toții niște ticăloși!... Eu nu sint decît un colecționar cinstit. Am să spun totul la tribunal! Jucîndu-se cu un revolver mic cu plăsele de os, care apăruse pe neașteptate în miinile sale, „șeful“ rinji disprețuitor:

— Chiar totul, nu cred, Pellier!... E primejdios pentru un colecționar de obiecte antice... Cu atît mai primejdios pentru un colecționar de obiecte mai pușin antice, dar tot atît de productive pentru patronul uzinelor A.B.C. I...

Aluzia la furniturile pe care consorțitul de armament condus de republicanul Pellier le contractase pentru inzestrarea flotei de război a lui Wilhelm al II-lea își făcu efectul... Prăbușit într-un fotoliu, bancherul horcăia ca un hipopotam rănit de un vîntător dibaci... „Șeful“, continuînd să se distreze cu revolverul, se apropie de victimă și i se adresă de astă dată pe un ton voit împăciuitor:

— Păreerea mea e că cel mai bun lucru ar fi să ajungem la o înțelegere... Cu atît mai mult că situația nu e chiar atît de rea!

— Chiar după apariția afurisitului de articol din „Cosmopolis“? biigui Pellier, punîndu-i în față revista mototolită...

— Tocmai după asta, rinji insinuant Schratt.

— Ce vrei să spui...?

— Vreau să spun că în ce ne privește vom ști să fim destul de buni patrioți pentru a apăra patrimoniul cultural al Franței împotriva unui atentat pus la cale de secularul ei dușman... Germania!

Un murmur de admirație scăpă de pe buzele celor de față... Nerușinarea „șefului“ îi depășea pînă și pe acești inercați făcători de rele... Un neamț care se erijează în patriot francez... Hotărit, Schratt ăsta e diavolul în persoană...

— Și dacă nu vom reuși? chițcăi din fotoliu Praxagoras, subit înviorat.

— O diversiune naționalistă nu poate să nu reușească în Franța ingenuncheată de trufia teutonă! replică Schratt, parafrazind ironic articolele de fond la ordinea zilei.

„Șeful“ știa că momentul politic era din cele mai favorabile planurilor sale... Într-adevăr, în toamna aceluși an, ultimele tentative pentru o apropiere franco-germană eșuaseră lamentabil... Nemții puneau ca o condiție expresă renunțarea definitivă la Alsacia-Lorena, ceea ce jignează dureros sentimentele francezilor de rind. Succesele pe care le dobândise în aceeași toamnă Wilhelm al II-lea cu prilejul pelerinajului său la „Iocurile sfinte“ — obținerea, între altele, a concesiunii construcției uriașei căi ferate „Konieh-Bagdad“ — îndirjiră și mai mult spiritele naționaliștilor francezi, care vedeau Franța înlăturată din rolul ei de mare putere și protectoare a țării-lor din Orientul Apropiat.

După o clipă de tăcere, se auzi glasul lui Duklas:

— Bine, sintem de acord... Dar cum rămâne cu Okman... Dacă nu-și ține clanța?...

— Poliția țaristă își are metodele ei, iar Okman are cerul gurii prea negru pentru ca să clămpănească... Și dacă are s-o facă, nu trebuie să uităm că e originar din Tarutino... colonie germană. Cine poate garanta că Hans Okman nu este un agent din puzderia celor care mișună sub ochii Ohranei lui Alexandru II?

Creierul lui Schratt lucra prea repede pentru posibilitățile receptive ale celorlalți... Mai trebui să treacă câteva secunde pentru ca aceștia să înțeleagă în toată amploarea planul conceput în amănunțime de „șef“... Intervenția lui Furtwängler nu era decît o cabală pusă la cale din culisele diplomației germane pentru a compromite Franța, care, ingenuncheată politicește, trebuia ingenuncheată și moralicește...

Desigur, mai existau câteva umbre care tulburau bucuria complicităților... Era în primul rînd posibilitatea sosirii la Paris a arheologului Corneliu Pîrvu... Întrebat de Pellier cum s-ar desfășura lucrurile în această situație, Schratt se grăbi să-l liniștească:

— Parisul nu e Bucureștii... În orașul lumină se întimplă zilnic cite 30—50 de accidente!... Și apoi în materie de justiție totul sînt probele materiale... Ce poate dovedi profesorașul?

— Și dacă se formează o comisie de expertiză?

— Singurul primejdios ar fi Héricourt... Moșneagul e însă plecat într-o expediție în Orient... Nu se întoarce mai devreme de 6 luni...

— Se spune că Héricourt s-ar afla prin apropierea lacului Gazeh... se auzi chițcăitul lui Praxagoras...

Schratt tresări aproape imperceptibil... Își reveni însă repede... „Ai început să ai năluciri, Schratt“ — se muștră neamțul singur alungîndu-și tulburarea...

*

O oră mai târziu, „șeful“ însoțit de sculptorul Nicolle, se îndrepta spre o uliță întunecoasă din cartierul Montmartre... Nicolle îl ajuta să înfăptuiască ultima parte a planului chibzuit cu atita migală pentru a pune la adăpost banda de primejdii ce o pindeau din umbră...

O INTORSATURA SENZAȚIONALĂ !...

Trimis în fața tribunalului militar din Rennes, nefericitul căpitan de stat-major Dreyfus este condamnat cu cinci voluri contra două la zece ani detențiune grea. Sentința avu efectul unei bombe. Franța retrăia emoția marilor evenimente care de atâtea ori în ultimele decenii au scos în stradă poporul iacobinilor. Împărțită în două tabere formidabile, gata să se ciocnească în fiecare clipă, Franța își canaliza de astă dată elanurile revoluționare în rezistența pe care o opunea clicii militariste, autoare a monstruoasei înscenări antidreyfusiste. Valul de proteste împotriva sentinței de la Rennes devenea tot mai amenințător.

În această atmosferă de incordare, presa pariziană lansă „noua afacere Dreyfus“... Membrii expediției din munții Orăștiei nu sînt decît victimele unui monstruos complot ce urmărește compromiterea științei franceze și a patrimoniului cultural al Franței. „O nouă eroare judiciară se pregătește în umbră“ — scriau ziarele... Furtwängler era denunțat ca unul din agenții germani puși la cale pentru a monta „afacerea coroanei“... În ce privește Okman, acesta nu era decît o unealtă infamă a complotiștilor... Un individ de teapa acestui falsificator nu avea nimic de pierdut dacă în „mărturisirile sale complete“ adăuga la lanțul fărădelegilor sale o afacere mai mult...

Intorsătura senzațională pe care o luă peste noapte „afacerea coroanei“ avu darul în primele momente de a buimăci opinia publică. În alte împrejurări, bunul simț al poporului s-ar fi orientat mai puțin greoi pentru a discerne unde e adevărul și de unde începe minciuna...

Lovitura pusă la cale țintise în plin. „Momentul Dreyfus“ era cu deosebire prielnic marilor erori și confuzii. La aceasta se adăuga recrudescența șovinismului francez, zgîndărit în acel an de manevrele diplomatice ale Reichului în Orientul Apropiat. Jocul abil pe care-l susțineau cei doi parteneri: Germania și Anglia, joc a cărui miză era desființarea Franței ca mare putere, îndirjise la culme poporul francez, și orice prilej ce se oferea pentru a răzbuna umilințele primite era binevenit.

„Afacerii coroanei“, francezii îi opuneau „Afacerea moabitice-lor“... „Dezgropate“ pentru a doua oară, faimoasele pietre se revărsau ca o ploaie peste capetele arheologilor nemți. Aventurile baronului Münchhausen, unul din principalii eroi ai „descoperirilor“ din țara lui Moab, erau povestite și răs-povestite cu haz în coloanele ziarelor pariziene...

„Baronul Minciună“ deveni calul de bătaie al foiletoniştilor, iar dacă e adevărat proverbul că „ridicolul ucide“, apoi se poate spune că efectul pe care l-au avut atacurile satirice împotriva diplomatului german au fost de-a dreptul ucigătoare!...

În furibunda campanie susţinută de presa pariziană, nu a fost cruşat nici măcar marele Schliemann. Calomniiitorii se prevelau de însăşi afirmaţiile vestitului arheolog că adeseori imaginaţia sa înfierbîntată galopa înaintea realităţilor. În dezlănţuirea aceasta de patimi, nici presa germană nu se lăsa mai prejos... Astfel au fost dezgropate „afacerea maxilarului de la Moulin Quignon“, „afacerea cu oase gravate din grottele de la Chaffaud“ şi alte cazuri de trucaje copilăreşti, care păcăliseră pe savanşii francezi.

Cam acesta era tonul în care se ducea campania în presa din ambele părţi. Totuşi dincolo de pasiunea şi brutalitatea cu care cei mai mulţi erau tentaţi să întineze la un moment dat şi adevăratele cuceriri ale ştiinţei arheologice, spre cinstea poporului francez s-au ridicat voci hotărîte şi doritoare de a aduce lumină în „afacerea coroanei“...

Aşa se făcu că, în plină şedinţă a Parlamentului, deputatul de Sena, Jérôme Pascal, interpelă pe ministrul Instrucţiunii Publice şi al Artelor asupra achiziţionării „coroanei lui Burebista“...

„Originea acestei coroane — afirmă deputatul — este mai mult decît dubioasă. Cum se explică că acest obiect, atît de scump plătit, a putut fi achiziţionat fără ca în prealabil administraţia muzeului să se fi asigurat de originea şi autenticitatea lui?...

Alta timp cît acest obiect va fi discutat, el nu-şi are locul în primul muzeu al Franţei. Tezaurul nostru naţional are destule bogăţii pentru a nu admite şi asemenea opere dubioase!...”

Huiduielile cu care „vindutul“ Pascal fu copleşit de către apărătorii coroanei nu reuşiră să înăbuşe glasurile cinstite... Pentru cei dintii, intervenţia marelui orientalist Clermont Ganneau, descoperitorul falsurilor moabitice, avu efectul unui duş rece.

Intr-un articol intitulat „Să dăm cuvîntul bunului simţ!“, Ganneau dădu o lovitură de graţie „coroniştilor“:

„Trebuie oare să deschidem un credit nelimitat conducerii muzeului de antichităţi pentru achiziţionarea tuturor coroanelor fabricate în cele cinci părţi ale lumii?... Dacă ar fi să ne luăm după apărătorii coroanei, autenticitatea obiectelor de artă, ca şi inocenţa oamenilor, trebuie prezumată pînă la proba contrarie. Asta înseamnă că trebuie să credem pe cuvînt pînă la proba contrarie, care s-ar putea să întîrzie, pe escrocul care s-ar prezenta la Banca Franţei spre a cere să i se verse o oarecare sumă...”

Clermont Ganneau îşi incheia articolul exprimîndu-şi neîncredere în autenticitatea coroanei, ţinînd seamă de surprinzătoarea ei stare de conservare, mărturisirile lui Okman şi personalităţile dubioase ale bancherului Pellier, Conrad Schratt şi ale celorlalţi parteneri ai lor...

Prestigiul și autoritatea lui Clermont Ganneau era prea mare în rîndurile oamenilor de știință. Totuși „coroniștii“ erau gata să treacă și peste cadavrul lui...

Desfășurarea evenimentelor le fu însă defavorabilă. A doua zi după apariția articolului lui Ganneau, bancherul Pellier, proprietarul uzinelor A.B.C. și principalul implicat în „afacerea coroanei“, și-a pus capăt zilelor, tăindu-și vinele de la miini...

În aceeași zi cînd bancherul ieșea pentru ultima oară din somptuoasa lui vilă, „coroana“ păreșea vitrinele muzeului pentru a lua drumul comisiei de expertiză numită de minister.

Ziua aceea memorabilă și bogată în evenimente se încheie cu arestarea bandei de arheologi, în frunte cu Schratt. Arestarea avea un caracter preventiv, falsul nefiînd încă stabilit... „Șeful“ își păstra sîngele rece... Ultima carte nu fusese încă jucată...

NEGUȚĂTORUL DE AUTOGRAFE

Tînărul judecător de instrucție Jules Farbe se găsea în această zi într-o dispoziție din cele mai proaste. Blestemata „afacere a coroanei“, în care întrevăzuse prilejul unei consacrii răsunătoare, se dovedea a dracului de incilcită... Zile și nopți s-a străduit să adune probe peste probe... Mărturia lui Okman, raportul de expertiză al lui Clermont Ganneau, depoziția profesorului Pirvu, sinuciderea lui Pellier... Și tocmai cînd se părea că totul este în cea mai perfectă ordine și că poate să treacă la întocmirea actului de acuzare... iată că intră pe fir acest pictor ratat din Montmartre și răstoarnă întregul eșafodaj de probe... Pentru a zecea oară, Farbe reciti scrisul acela dezordonat, depoziția prevenitului Elina Mayence...

„Subsemnatul Elina Mayence, de profesie pictor, domiciliat în Rue des Plantes 135, declar următoarele:

Recunosc de bună voie că sînt autorul „coroanei lui Burebista“ și că lucrez într-un atelier de fabricat obiecte de artă antică aparținînd domnilor Baron și Barze.

În urmă cu un an s-a prezentat la noi unul din clienții casei — Conrad Schratt — și a comandat o coroană, a cărei realizare artistică patronii mi-au încredințat-o mie. Pentru munca mea am fost plătit cu suma de 45.000 de franci...

Aflînd din ziare care a fost destinația obiectului, am socotit ca o datorie cetățenească să fac această mărturie pentru a nu lăsa ca statul și poporul francez să fie păgubit de niște escroci cu o sumă atît de fabuloasă...

În scurta sa experiență judecătorească, Farbe mai avusese prilejul să se găsească în fața unor indivizi care, chinuți de muștrări de conștiință, vin să se constituie singuri prizonieri. E drept, asemenea cazuri sînt destul de rare, dar ele totuși există... De astă dată, însă, lucrurile, în loc să se simplifice, se complică... Doi oameni la mii de kilometri depărtare... unul la Oeakov și altul la Paris pretind că sînt făptașii... Cel puțin unul dintre ei minte, căci

nu se putea ca unul și același obiect să fie lucrat în ateliere diferite... A cui depoziție e mincinoasă și care e mobilul pe care-l urmăresc?...

Să fie într-adevăr Okman un agent german pus să compromită pe arheologii francezi?... De-ar fi să te iei după tonul presei, acest lucru ar fi perfect plauzibil, mai ales dacă îți seamă că atît Schraff cit și partenerii săi resping cu încăpăținare acuzațiile și declară că nici nu-l cunosc pe Okman... Oare pe Mayence îl vor recunoaște?... Asta se va vedea la confruntare... Mai întii însă să nu ne pripim, judecătorule Farbe!... Să vedem îndeaproape cine e păsărica aceasta, care se viră de bună voie în colivie...

Adîncit în monologul său, judecătorul apucă cu un gest reflex receptorul telefonului și ceru un număr... — Allo!... Brigada judiciară?... Cu domnul inspector Regrelle... În persoană?... Noroc, dragă Paul... Aici e Farbe... Trebuie să mă ajuți într-o chestiune ațurisită... Trebuie să operezi o descîndere în cartierul Montmarire... Dar mai întii aș vrea să știu dacă-l cunoști pe un pictor Elina Mayence... și dacă e un informator demn de încredere?... Vezi dacă are cumva cazier... Într-o jumătate de oră sint la tine...

*

Regrelle, supranumit „Scherlock Holmes-ul Parisului“, îl primi pe vechiul său prieten Farbe cu o explozie de bucurie:

— În sfîrșit, iată-l pe celebrul instructor al „afacerii coroanei“... „A opta minune“ a magistraturii noastre...!

— Salve, rege neincoronat al poliției franceze! replică pe același ton Farbe stringînd cu efuziune mina inspectorului...

— Rege neincoronat?... Dimpotrivă! În ultima vreme, prietenul tău Regrelle a fost etichetat „bon pour l'Orient“!... Abia m-am întors din Siria — știu, cu afacerea Deleassé a cecurilor false —, iar acum am primit ordin să plec de urgență în Palestina și să mă pun la dispoziția lui Héricourt...

— Orientalistul?

— Da!... Nu știu despre ce poate fi vorba... În telegrama adresată Ministerului de Justiție, nu se spune altceva decît să fie trimis un polițist iscusit...

Dar să revenim la problema care te interesează... Am aflat cine e clientul tău: Elina Mayence alias Vrain Lucas. Judecătorul holbă niște ochi cit cepele:

— Doar nu vrei să spui că e unul și același... cu „neguțătorul de autografe“?...

— Ba chiar așa! replică zimbînd inspectorul Regrelle.

*

Prin 1880, tinăruV Vrain Lucas, de meserie copist, se angajase la cabinetul genealogic al fraților Letterier... „Casa Letterier“ procura clienților din înalta aristocrație originalele sau copiile de pe

titlurile de noblețe cumpărate sau negociate, întocmea genealogii și reconstitua insigne heraldice... Într-o asemenea speculație, era greu să stabilești unde se termina autenticul și unde începea falsul.

În această dubioasă officină de fabricat titluri și-a făcut ucenicia Lucas până în ziua cînd a făcut cunoștință cu un oarecare conte florentin Libri, ajuns, printr-un straniu concurs de împrejurări, membru al Academiei de științe de la Paris.

Prietenia cu Libri îi prilejui copistului trecerea la un gen nou de afaceri: confecționarea de scrisori, manuscrise și autografe celebre. Prima piesă executată de Lucas a fost o scrisoare a lui Molière. Apoi una a lui Rabelais, alta a lui Racine...

Afacerea mergea ca pe roate, spre mulțumirea maestrului, care plătea generos...

O scrisoare autografă a lui Dante Aligheri trimisă Școlii de artă din Florența pentru a fi expusă cu prilejul celui de-al șaselea centenar al nașterii autorului „Divinei Comedii“ consacră în ochii oamenilor de litere pe generosul academician...

Mai tirziu Libri oferi Academiei regale din Belgia două scrisori ale lui Carol Quintul către Rabelais. Într-una din scrisori, împăratul german promitea 10.000 de scuzi celui care va rezolva quadratura cercului și-l considera ca cel mai indicat chiar pe Rabelais.

Pasiunea de colecționar a lui Libri fu răsplătită din ce în ce mai copios, mana divină revărsindu-se într-o egală măsură și asupra lui Lucas.

În culmea gloriei, Libri produse un manuscris al lui Blaise Pascal către celebrul fizician Boyle, manuscris în care erau enunțate legile atracției universale înainte chiar ca Newton să fi formulat marea sa lege cosmică... Manuscrisul, semnat „manu propria“ de marele Pascal, avu un răsunset extraordinar. Admițînd autenticitatea manuscrisului, însemna să-l umbrești gloria lui Newton. De parte de a bănuî falsul, savanții se angajară într-o uriașă dispută...

Prins în focul polemicii, Libri produse noi manuscrise. O întregă corespondență dusă între Newton și Pascal, apoi scrisorile lui miss Ane Ascough, mama lui Newton, în care mulțumea lui Pascal pentru sfaturile pe care le da ilustrului ei fiu...

Din nefericire pentru Libri, se strecură într-una din scrisorile lui Pascal o greșeală. Se vorbea într-un loc de „legile abstracției“... Or, era greu de crezut că autorul vestitelor „Pensées“ putea să scrie, oricît de distrat ar fi fost, în loc de „legile atracției“... „legile abstracției“... Era primul avertisment.

Al doilea nu întîrzie... Prilejul îi oferi o scrisoare autentică atribuită lui Galileu și datată din 1641, în care astronomul pisan se plîngea că vederea îi slăbește tot mai mult, încît nu mai e în stare să scrie.

La mai puțin de o săptămînă de la producerea scrisorii, într-o sedință a Academiei, Libri fu interpelat de un coleg dacă cunoaște

raportul marelui inchiuzitor din Florența în care scrie negru pe alb că în acea vreme Galileu era : „*totalmente privo di vista...*” (complet lipsit de vedere).

Scandalul era dezlănțuit. Se dovedea că scrisoarea a fost scrisă de un om care cunoștea prost biografia astronomului...

În zadar Libri produse alte zeci de scrisori în care Viciani, elevul lui Galileu, prințul de Condé, Carol I Stuart, Saint Vincent de Paul, cardinalul Ventivoglio, ducele de Sully, Ludovic al XIII-lea și ducesa d'Aiguillon păreau să se fi înțeles să corespundă între ei numai în problema Galileu!... Manuscrisul atribuit astronomului pisan a fost trimis direcției Bibliotecii din Florența. Procesul-verbal de expertiză stabilă nu numai caracterul apocrif al scrisorii, dar, ceea ce era mai grav, conținutul era copiat cuvânt cu cuvânt din ediția Albei, marea carte a genilor omenirii.

Ancheta fu urmată de arestarea vinovaților... La cercetări, reieși că Lucas ticluise și pusese la dispoziția lui Libri sute de piese, începând cu numeroase note ale lui Iulius Cezar, scrisorile apostolilor, ale lui Grégoire de Tour, Carol cel Mare, Alcuin...

Tehnica folosită de Lucas era aceea a redactării manuscriselor pe paginile de gardă ale cărților vechi sau pe file din registre... Cel mai bine îi reușea operația de îmbătrânire a cernelii. Aceasta avea o tentă gălbuie, simulind vechimea și rezistind la acizi. De asemenea erau folosite toate mijloacele pentru ca piesa în aspectul ei general să dea impresia că a înfrunțat vitregiile timpurilor... Muiatul în apă, înroșitul la foc, innegrirea la fumul de lampă și picuratul cerii erau procedeele obișnuite...

Cu cultura lui redusă, Lucas nu era în stare să confecționeze miile de scrisori, așa încît, de cele mai multe ori, se mulțumea să extragă pasaje din enciclopedii și cărți vechi, modificându-le ușor conținutul.

Pe aceste piese fără valoare, Lucas adăuga semnături celebre. Procesul dezvăluie unele lucruri extraordinare... În doi ani, Lucas fabricase 2.400 de documente. Nu mai era munca obișnuită a unui falsificator, fie el cît de abil, ci un caz patologic... Isprava unui exaltat care falsificase zile și nopți de-a rîndul, cu o înfrigurare bolnăvicioasă, sute și sute de hîrtoage pentru a pune în mișcare întreaga lume de savanți și academicieni...

Evocînd în mîntre celebra „afacere a autografelor”, Farbe, pierdut pe gînduri, șopti ca pentru sine :

— E într-adevăr de necrezut cum acest vis fantastic a putut fi luat drept realitate... Nenumărați savanți s-au războit timp de doi ani de zile din cauza elucubrațiilor unui maniac mistificator...

— *Errare humanum est...* Adu-ți aminte de inscripția de la Aune... Zeci de savanți și-au frămîntat nobilele lor creiere pentru a descifra misterioasele hieroglife de pe o piatră preistorică pentru

ca, pină la urmă, portarul de la Sorbona să constate că e vorba de o piatră de la un han de țară pe care, probabil, o haimana a mîzgălit cîteva cuvinte: „Pe aici e drumul măgarilor“...

— Se pare că pe acest drum al măgarilor era s-o pornesc și eu, spuse Farbe și, în cîteva cuvinte, îl puse la curent pe inspector cu cele întîmplate în ajun...

Regrelle chibzui îndelung asupra celor povestite de judecător...

— Ai făcut bine că ai procedat astfel... Se pare că, după eliberarea din închisoare, Lucas nu s-a lecutit de exhibiționism. Presupun că unul din membrii bandei Schrott îl cunoaște îndeaproape pe acest pictor ratat!... Folosindu-l pe Lucas, escrocii voiau să deruteze pe anchetatori... respectiv pe tine, dragă Jules...

— Bine, dar pină la urmă?

— Pină la urmă, te-ai fi acoperit de ridicol... Presa ar fi comentat cu haz întîmplarea cu „minunea“ fabricată în același timp în două locuri diferite, și cercetările ajungeau la un impas... adică tocmai ce urmărea și banda de escroci...

— Intr-adevăr, lovitura a fost pusă la cale cu cap... Schrott ăsta e diavolul în persoană... Totuși nu crezi că o descindere trebuie făcută?... Poate totuși aflăm cîte ceva?...

— Cred că ai dreptate!... Trebuie însă să păstrăm cel mai desăvîrșit secret... și mai ales să ne ferim să ajungă chestiunea la urechile vreunui trespăduș de la ziare...

*

O oră mai tîrziu, judecătorul Farbe și inspectorul Regrelle operau o descindere la atelierul unde lucra Mayence. Anticarul Barze, unul din patroni, recunoscă că se ocupa cu fabricarea de obiecte antice, dar susținu categoric că e complet străin de falsul coroanei. Fabrica lui producea doar „mumii false“, pe care le trimitea... în Egipt. În același sens vorbi și văduva celui alt patron, Baron. Mayence este, într-adevăr, angajatul lor... L-au primit de milă după ce a ieșit din închisoare. Suferă de nervi și de la o vreme înapoi susține că, în sfîrșit, toată lumea va vorbi din nou de dinsul... De două zile n-a mai dat pe la atelier. Probabil că i se întîmplase vreo nenorocire...

Inspectorul Regrelle îi invită pe cei doi patroni să-i urmeze la Prefectura de poliție... după ce, în prealabil, procedă la sigilarea atelierului...

În aceeași seară, Elina Mayence a fost pus în libertate, cu toate protestele lui... A fost nevoie de intervenția cîtorva gardieni pentru a-l potoli pe nenorocit, care, apucat de o criză de furie, urla cu spume la gură că vor să-i fure gloria de autor al coroanei... Transportat la ospiciu, medicul puse diagnosticul: „schizofrenie, cu manifestări de exhibiționism“...

PROCESUL

O dimineață de toamnă tirzie... Zorile se mai luptau să alunge negurile vinăt-trandafirii ale nopții, când spre clădirea tribunalului Senei se și revărsau primele grupuri de cetățeni.

Monumentala sală de ședințe unde avea să se judece „afacerea coroanei“ putea cuprinde un public destul de numeros, dar de astă dată nu mai era vorba de un proces obișnuit... De mai bine de trei luni, demonul coroanei stăpinea opinia publică: răsunetul afacerii, personalitățile implicate, obiectul procesului treziseră interesul a sute de mii de cetățeni, bărbați și femei, savanți și oameni de rind, francezi și străini.

În fața clădirii și pe scările de la intrare, un furnicar de oameni așteptau ora când sălile pașilor pierduți se vor însufleși de glasul profesional al aprozilor și al ușierilor în livrea. Atunci va începe asaltul pentru a cîștiga bunăvoința cerberilor. Pînă atunci, mulțimea comenta evenimentul, făcînd pariuri și injurînd guvernul că aruncă bani pe tinichele, în timp ce contribuabilii se spetesc plătind impozite. Alții se pierdeau în divagații „arheologice“, în care Burebista apărea cînd ca un rege barbar din România, cînd ca un împărat oriental... poate scit... poate celt.

De unde din spatele clădirii, răzbătu un vuiet amenințător de glasuri... O mașină neagră închisă, duba închisorii, se opri la o intrare laterală... Din ea coborîră cîțiva gardieni în uniformă și inarmați, după care urmau cei patru acuzați, în frunte cu Conrad Schratt. Se produse o mică învălmășeală... Mulțimea vru să-i linșeze pe ticăloși... Apoi totul se potoli... Peste puțin se produse un nou incident. La intrarea principală, cîțiva cetățeni au recunoscut în mijlocul lor pe profesorul romin Pirvu, principalul martor la proces... În ultimele săptămîni, ziarele publicaseră de nenumărate ori portretul tinărului savant... Mulțimea îl ovaționează frenetic, ba cîțiva l-au și înșfăcat, săltîndu-l deasupra capetelor, spre disperarea Marci, care-l însoțea și care se simțea pierdută în furnicarul de oameni.

O companie de polițiști formă un cordon de pază la intrare... Ușile s-au deschis larg, dar nu pentru toată lumea. Intrară numai invitații... martorii... judecătorii... avocații... Dispozițiile erau severe, dar și să te lupți cu mii de oameni care de ore întregi așteptau să pătrundă în sală era greu... Sosiră noi întărituri de polițiști, dar nu înainte ca o parte din mulțime să răzbată triumfătoare dincolo de porțile Palatului de Justiție...

*

Procesul a început... Se face apelul acuzaților... Lipsește Bernard Pellier — decedat — și Henry de Villefosse, custodele Muzeului de Antichități din Paris, — dispărut.

Acum se dă citire actului de acuzare... Pentru cei mai mulți, faptele sînt cunoscute... Asistența ascultă distrată lectura monotonă a grefierului, în timp ce aruncă priviri dușmănoase spre boxa acu-

zaților. Așadar, aceștia sînt eroii celebrei afaceri... Banda de pseudo-arheologi care a dus de nas o lume de savanți, impunînd urechile tuturor cu fantastice aventuri și extraordinare descoperiri.

Pe masa Curții, alături de crucifix, e corpul delict: „coroana“... Cu puțină vreme în urmă, valuri de curioși se îngrămădeau pe coridoarele muzeului pentru a admira „a opta minune a lumii“... Acum coroana stă stingheră și parcă rușinată de căderea ei...

„...hotărâște trimiterea în judecată a numiților pentru înșelăciune și abuz de încredere în baza articolului 405 din codul penal... iar pe Henry de Villefosse, în prezent dispărut, pentru delictul de abuz de putere și luare de mită în baza articolului 302 combinat cu 308 din același cod penal...

Grefierul și-a reluat locul la masa încărcată de maldăre de dosare. Președintele Rousset, un bărbat cu o înfățișare aspră, a cărei severitate e accentuată de ochelarii fumurii pe care-i poartă pe ghebul unui nas ușor coroiat, trece la interogatoriul acuzaților...

Rînd pe rînd, se ridică în picioare Schrott, Praxagoras, Duklas, Nicolle... Poziția lor e neschimbată... Ei neagă cu încăpăținare că ar avea vreo legătură cu atelierul de fabricat obiecte false de la Oceakov. Nu au auzit de Okman decît după arestarea acestuia. În ce privește profesorul Pirvu, acesta n-a făcut decît să uzurpe gloria expediției franceze... A crezut că poate acoperi ignoranța lui și a colegilor săi romîni calomniînd și născocind întimplări al căror erou se pretinde el însuși...

— Este soarta frumuseții și a gloriei să ațîțe invidia semenilor, își incheie cu impertinență Schrott răspunsurile date președintelui...

Hotărît, individul se ținea tare... Procesul promitea să fie palpitant. Peste puțin aveau să-și încruciceze spadele maestrul barei: Michel Letour și procurorul republicii, temutul Lefèvre...

Dar mai întii să ascultăm cuvîntul martorilor...

E audiat profesorul Corneliu Pirvu... Pe figura frumoasă a tînărului arheolog romîn au rămas intipărite adînc urmele suferințelor. O cicatrice enormă îi brăzdează fruntea, numai la cîțiva milimetri de timpla dreaptă. Cu un glas vibrînd de o ușoară emoție, Pirvu povestește dramatica odisee a celor două expediții din munții Orăștiei... Ciudatele întimplări de pe șantier și din sat, purtarea lui Schrott și a partenerilor săi, răpirea Marei și, în sfîrșit, surparea galeriei...

Asistența ascultă cu emoție depoziția martorului intreruptă în fiecare moment de către avocatul Letour:

— Rog înalta Curte să atragă atenția domnului martor că justiția franceză se conduce după probe și nu după vorbe meșteșugite...

Asistența protestează... Se produce vacarm în sală... Președintele agită clopoșeful, amenințînd cu evacuarea publicului.

— Probele pe care le cere apărarea, continuă cu calm Pirvu,

se aduc împotriva unor criminali de rînd... Un cușit, un topor sau un alt corp delict. Nu pentru aceasta am venit eu aici, ci pentru ca să acuz pe cei din boxă pentru complot împotriva științei omenirii, împotriva triumfului spiritului uman în lupta acestuia pentru progres... Cu atît mai grav este cazul atunci cînd vinovații de această crimă se fac niște oameni care se pretind că aparțin tagmei savanților. Din fericire, arheologi mistificatori sînt puțini. Nici unul dintre ei n-a fost adevărat savant. Nici nu s-ar putea altfel dacā ne gîndim că ceea ce caracterizează pe acești mistificatori este mentalitatea lor animalică, răbdarea și tenacitatea în urmărirea scopului, vicleșugul în preparative, ingeniozitatea prefăcătoriei și ferocitatea în execuție...

Este audiat președintele comisiei de expertiză, Clermont Ganneau. Apariția ilustrului om de știință e salutată cu simpatie de asistență. O clipă, bărbatul cu fruntea neobișnuit de înaltă, încadrată de păr argintiu, se oprește în mijlocul sălii, înaintea tînarului profesor Pirvu. Ganneau îl îmbrățișează cu efuziune pe colegul său român. Asistența aplaudă, spre disperarea președintelui, care din nou agită clopoțelul. Gestul lui Ganneau e semnificativ. Apărătorii bunurilor spirituale ale omenirii își dădeau mina, făcînd zid împotriva impostorilor și denigratorilor...

Acum Ganneau repetă în fața Curții concluziile consemnate în raportul comisiei. Pornind de la teza susținută de Pirvu că asemenea podoabe erau străine regilor daci, neobișnuit de sobri și cum-pătați, martorul arată că la o examinare atentă a coroanei se poate constata că aceasta este opera unor artiști în falsuri arheologice. Totuși acești mistificatori au fost dați în vileag, fiindcă întotdeauna adevărata știință triumfă asupra imposturii...

Din nou interveni avocatul apărării :

— Rog onorata Curte să-l întreb pe domnul martor dacā cunoaște existența unui raport de expertiză care contrazice în elementele sale esențiale raportul domniei sale.

Martorul își stăpîni cu greu enervarea. Intr-adevăr se găsiseră în rîndurile colegilor săi cîțiva care, din complezență sau interes, se solidarizaseră cu membrii comisiei care a aprobat achiziția coroanei. Dacā eroarea achiziției era scuzabilă pînă la un punct pentru cei care s-au dovedit de bună-credință, încăpăținarea în greșeală nu putea avea nici o scuză. Cu atît mai condamnabilă era atitudinea celor care întocmiseră un contraraport tendențios, cu cît acesta aducea apă la moară apărării... Abținerea acuzaților de la orice mărturisiri și nesiguranța pe care o crea existența celui alt raport erau piesele de rezistență cu ajutorul cărora apărarea mai spera să obțină un verdict de achitare.

Aceasta era situația, cînd un eveniment, cu totul neprevăzut, îndreptă dezbaterile procesului spre un deznodămînt senzațional.

Tocmai își terminase depozitia martorul Ganneau, cind un funcționar de la grefă se apropie de președintele Curții și-i înmînă o telegramă. Abia își aruncă ochii pe textul hirtiei, și judecătorul simți că broboane de sudoare îi năpădesc fruntea pleșuvă. Asistența trebuie să observe schimbarea de pe fața magistratului, căci o liniște rece se așternu în sală. Tensiunea ajunsese la maximum cind, după o prealabilă consultare cu colegii săi deopotrivă de conșternați, președintele se ridică anunțind suspendarea dezbaterilor... Elemente noi au intervenit, cerind un supliment de instrucție.

Publicul părăsi sala de ședințe.

O bună parte din noapte, mii de cetățeni au staționat în fața clădirii așteptind vești. Abia într-un tirziu, ziarele, în ediții speciale, aduceau dezlegarea enigmei. Iată textul uneia dintre ediții :

„SENZAȚIONALĂ INTORSATURA ÎN PROCESUL BANDEI DE MISTIFICATORI!

— Răzbunarea Molochului!

O întâmplare fantastică, demnă de pana unui Edgar Poë, vine să aducă lumină deplină în tenebroasa afacere a bandedi Schrat. Cititorii își amintesc, desigur, de răsunătoarea expediție a falșilor arheologi în Țara amoreilor. Ei au adus la Paris — ca trofeu — statuia Molochului cu cap de taur, care — pretindeau arheologii —, fiind turnată din aur de 22 carate, nu s-a topit sub lava vulcanică ce a îngropat sub cenușă orașele Sodoma și Gomora.

Bancherul Bernard Pellier, defunctul numismat și colecționar de antichități, a achiziționat faimosul cap de taur al statuii zeului, revinzîndu-l, contra unei sume fabuloase, muzeului de antichități.

De roadele tranzacției s-au bucurat, în afară de Pellier, numai patru din membrii expediției, cel de-al cincelea, bătrînul paleograf armean Bedros Altuni — după cum afirmau partenerii săi — înecîndu-se în lacul Asfaltit...

Au trecut cinci ani de atunci și iată că cercetările făcute în aceleași regiuni ale deșertului de către marele orientalist Héricourt vin să dezvăluie unele amănunte de-a dreptul uluitoare. Bedros Altuni n-a murit... prin înec... El a fost ucis de către ceilalți membri ai expediției în grota monștrilor de lingă riul Seriat-el-Kebir...

După ce și-au sugrumat victima, asasinii, pentru a șterge orice urmă a crimei, au recurs la o soluție înșiricoșătoare, poate unică în analele criminalogiei... Au mumificat cadavrul lui Altuni și, sub pretextul că au descoperit un sarcofag al unui faraon egiptean din a 12-a dinastie, l-au dăruit șecului Ibn-al-Atlak în semn de recunoștință pentru permisiunea de a face săpături pe pămînturile sale.

Este interesant, desigur, pentru cititorii noștri să aștele cum a ajuns expediția Héricourt la aceste revelații...

Încă din primele momente ale achiziției statuii Molochului, celebrul orientalist a avut unele nedumeriri în legătură cu proveniența

și autenticitatea operei... Aceste îndoieli l-au fost întărite de controversele ce s-au ivit mai târziu în jurul autenticității «coroanei lui Burebista». O expediție de control în pretinsa Țară a amoreilor nu putea să mai întârzie. Ea trebuia să se desfășoare în cel mai strict secret pentru a preveni eventualele atacuri puse la cale de primejdioasa bandă.

De la primele cercetări ale expediției Héricourt, s-a putut stabili că descoperitorii Molochului au lucrat în cea mai mare taină, iar cei câțiva beduini care fuseseră angajați ca muncitori săpători nu s-au mai întors niciodată în satele lor...

Aceste indicii culese de Héricourt au determinat cererea acestuia ca să fie trimis în sprijinul expediției încercatul polițist Regrelle... După cercetări care au durat mai bine de două luni, ancheta a fost încununată de succes...

Cu prilejul unei vizite făcute de Héricourt și Regrelle la palatul șeicului, acesta le-a prezentat oaspeților sarcofagul primit în dar... Lovind ca din întâmplare învelișul mumiei, sunetul produs păru ciudat celor doi musafiri... Tot atât de ciudat era mirosul pe care-l răspindea funebrul monument... Cu încuviințarea amfitrionului, Héricourt înlătură învelișul sarcofagului și îndepărtă puțin pinza cusută în jurul mumiei. Lînțoliul nu părea deloc îngălbenit de vreme. Ochii mistici ai măști erau mai degrabă de sticlă decât din email. În ce privește benzile în care se înfășoară de obicei mumiile, acestea erau de muselină și nu din pinză de in, cum cerea ritualul. Nu mai rămânea decât să procedeze la desfășurarea lor... Spre groaza și surprinderea celor prezenți, ieși puțin câte puțin la iveală cadavrul unui bătrîn. Nu mai încăpea nici o îndoială... Era cadavrul nefericitului Bedros Altuni...

Telegrama expediată de Héricourt și Regrelle a sosit tocmai la timp pentru ca feroșii asasini să-și primească pedeapsa cuvenită pentru fărâdelegiile lor..."

Acesta era textul reportajului revelind senzaționala descoperire... Pe ultima pagină, în cadrul rubricii „La închiderea ediției“, ziarul scria :

„BANDA SCHRATT A FACUT MARTURISIRI COMPLETE

În ultimul moment aflăm că asasinii bătrînului paleograf Altuni și-au recunoscut crima. Ei l-au ucis pe savant deoarece acesta nu se pretase la mistificarea cu «Molochul de aur». De asemenea, bandiții au recunoscut că tot ei puseseră la cale, în complicitate cu moșierul transilvănean Caius Dancea, asasinarea profesorului Corneliu Pirvu... prăbușirea galeriei... răpirea Marei Jianu — logodnica tină-

rului arheolog romin... și toate uneltirile mîrșave menite să-i facă pe țaranii din Cosmești să părăsească șantierul de pe muntele Piatra Rea.

Vom reveni cu noi și senzaționale amănunte...”

EPILOG

Au trecut ani... În cabinetul său de lucru de la Muzeul de anti-chităși din București, profesorul Corneliu Pîrvu termina ultimele corecturi la monografia „Așezarea dacică de la Piatra Rea”. Cu un gest obosit, arheologul puse deoparte paginile scrise mărunt și acoperite cu ștersături și se apropie de fereastră, destinzîndu-se ușor...

În curtea muzeului, Voicu supraveghea pe cărăușii care descărcau lăzile cu obiectele dezgropate cu prilejul săpăturilor de la Bli-dești, nu departe de Piatra Rea.

Pîrvu zîmbi văzînd zelul cu care colaboratorul său prețios îi muștraluia pe cărăuși.

Oamenii îl priveau chiondoriș... Desigur — gîndeau ei —, flăcăul ăsta o fi cam șui... că doar nu-i vorba de niscaiva lucruri de aur, ci doar de o încărcătură de oale sparte și vechituri de fier ruginit...

Sprijinindu-și fruntea de geamul deschis, Pîrvu rămase pierdut pe gînduri...

„Care este adevăratul preț al descoperirilor sale...? Care este rostul strădaniei atîtor arheologi ce sapă întreaga viață, galerii de cărțițe în adîncul pămîntului...? Infrunzînd teribilele maladii ale ținuturilor tropicale, asprimea gerului polar și primejdiile junglei, ei se străduiesc să descifreze tainele unor lumii trecute sau prezente. Ei pun aceeași pasiune în descoperirea unor somptuoase morminte de regi scîți, ca și în căutarea unor primitive unelte de piatră în grottele Franciei. Dacă cele dintii evocă civilizații strălucitoare, celelalte se referă la însăși aurora omenirii. Ciudași căutători de cōmori, de vreme ce pun mai mare preț pe niște cioburi preistorice decît pe fildeșul, aurul și diamantele după care gonesc aventurierii și conchistadorii veacului... Ciudași, e adevărat!... Dar nu întîmplător în rîndurile «detectivilor istoriei» s-au încadrat spirite generoase, avîntate... Ei cred într-un scop mai vrednic de omenire decît goana după profituri... Mulțumită strădaniei lor, dintr-o știință a morții, arheologia a devenit o știință a vieții. Și cit de tinără-i această știință!... Nu este prea departe vremea cînd arheologi de seamă, ca, de pildă, Wiedeman, putea să vadă în silexurile preistorice ale Egiptului niște «jocuri ale naturii», sau Hüber, care încerca să explice fosilele de la Würtzberg, așa-zisii «iconoliși», ca fiind opera unor genii subterane?!...

În ciuda atîtor rătăciți, dorința de a cunoaște — motor al tuturor descoperirilor — a călăuzit pașii lui Champollion, Maspéro, Mariette, Schliemann sau Borghezi pe urmele marilor temple ale Egiptului, ale ceramicii din Susa, ale statuilor de argilă din Ta-

nagra. Atrăși de magia trecutului, ei au creat o știință a arheologiei, zdrobind limitele strimte ale acestui trecut și unindu-l cu prezentul.

Căutînd mereu progresul, ei le-au arătat popoarelor rațiunea lor de a fi, legînd istoria de tradiție, de respectul generațiilor dispărute... Viața materială a strămoșilor, arta și cultura lor oferă un vast repertoriu menit să inspire pe urmași în munca lor creatoare. Acesta e rostul strădaniei noastre, a arheologilor!..“

Aruncîndu-și din nou privirea pe fereastră, Pirvu șopti ca pentru sine :

— Ești un flăcău vrednic, Voicule... Zelul tău merită toată lauda... Lăzile de colo nu conțin nici pietre prețioase, nici coroane de aur... Dar mai de preț decît aurul tuturor monarhilor sînt descoperirile ce aduc la lumină civilizații și așezări, mărturii ale unui trecut glorios.

Sfîrșit

LUCRĂRILE CARE VOR APĂREA ÎN COLECȚIA
„POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE“

Nr. 52. „Două aventuri ale lui Sherlock Holmes“ de A. Conan Doyle (traducere din limba engleză).

Nr. 53. „Balaurul mărilor“ — povestire de Ioana Petrescu.

Pentru a vă asigura primirea regulată a revistei „Știință și Tehnică” și a colecției „Povestiri științifico-fantastice” în perioada concediilor de odihnă și a vacanței de vară, prelungiți-vă abonamentele din timp.

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică” și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice” se primesc până cel mai târziu în ziua de 23 a lunii, cu deservire în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sațe, secțiile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

220/11

APARE DE TREI ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU